

**ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 2022/77281 SAYILI
KARARINDA SINAV GÜVENLİĞİ VE GERİYE DÖNÜK
İNCELEME: HUKUKİ GÜVENLİK, ÖLÇÜLÜLÜK, SOMUT
DELİL VE İYİ YÖNETİŞİM İLKELERİ AÇISINDAN BİR
DEĞERLENDİRME**

Constitutional Court Decision No. 2022/77281: Exam Security and Retrospective Review: An Assessment in Terms of Legal Security, Proportionality, Concrete Evidence, and Good Governance Principles

Öğr. Gör. Necmiye MAZLUM*

ÖZET

Anayasa Mahkemesi'nin 2022/77281 sayılı kararı çerçevesinde, yabancı dil sınavı sonuçlarının aradan uzun yıllar geçtikten sonra yeniden değerlendirilmesine ilişkin idari işlemlerin hukuka uygunluğu ele alınmaktadır. İncelenen kararda ilk sorun, yalnızca puan

* Artvin Çoruh Üniversitesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Doktora Programı Öğrencisi, e-posta: necmiye.mazlum@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5871-387X.

Makale Geliş Tarihi: 11/12/2025

Makale Kabul Tarihi: 11/02/2026

⇒ **Atıf Şekli:** Necmiye Mazlum, "Anayasa Mahkemesi'nin 2022/77281 Sayılı Kararında Sınav Güvenliği ve Geriye Dönük İnceleme: Hukuki Güvenlik, Ölçülülük, Somut Delil ve İyi Yönetişim İlkeleri Açısından Bir Değerlendirme", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/1 (2026): 507-537 <https://doi.org/10.58820/eruhfd.1840138>.

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

farkına dayalı bir şüphyle işlem tesis edilmesinin hukuki güvenlik ilkesini zedelemesidir. İkinci temel sorun ise, somut ve doğrulanabilir herhangi bir delil ortaya konulmaksızın kamu personelinin mesleki statüsüne ağır bir müdahalede bulunulmasının iyi yönetim ve ölçülülük ilkeleriyle bağdaşmamasıdır. Anayasa Mahkemesi, kararında sınav güvenliği bağlamında idarenin somut delile dayalı hareket etme yükümlülüğünü açıkça vurgulamakta; özellikle geriye dönük işlemlerde gerekçe standardının yükseltilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yönüyle karar hem sınav güvenliği uygulamalarında hem de akademik unvan ve mesleki statüye ilişkin müdahalelerde idarenin hareket tarzını belirleyen önemli anayasal kriterler ortaya koymakta ve geriye dönük işlemlerde delil standardına ilişkin içtihadı daha da güçlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hukuki Güvenlik, Ölçülülük, İyi Yönetişim, Somut Delil Güvenliği.

ABSTRACT

The Constitutional Court's decision numbered 2022/77281 addresses the legality of administrative actions related to the reevaluation of foreign language exam results after many years have passed. The first problem in the reviewed decision is that initiating an administrative action based solely on suspicion based on a score disparity undermines the principle of legal certainty. The second fundamental problem is that such a serious interference with the professional status of public personnel without any concrete and verifiable evidence is incompatible with the principles of good governance and proportionality. In its decision, the Constitutional Court clearly emphasizes the administration's obligation to act based on concrete evidence in the context of exam security; it particularly states that the standard of justification should be raised in retroactive actions. In this respect, the decision establishes important constitutional criteria that determine the administration's course of action both in exam security practices and in interventions related to academic titles and professional status, further strengthening the jurisprudence regarding the standard of evidence in retroactive actions.

Keywords: Legal Security, Proportionality, Good Governance, Requirement of Concrete Evidence

EXTENDED ABSTRACT

This study evaluates the legal nature of the retrospective review of a foreign language exam conducted a long time ago, based solely on the score disparity in several subsequent foreign language exams taken by the applicants, within the framework of the Constitutional Court's individual application decision dated May 28, 2025, and numbered B. No: 2022/77281, on the grounds of alleged "unusualness." In particular, the reopening of discussions years later regarding examination procedures that directly affect academic titles or the professional status of public personnel raises the question of within what limits such procedures can be considered legitimate in terms of the principles of legal certainty, proportionality, good governance, and the requirement of concrete evidence. The main point of the study is; The applicants, despite having earned their Associate professor status based on scores obtained in foreign language exams between 2002 and 2010, equivalency exam by ÖSYM (The Measuring, Selection and Placement Cente) 10-13 years later, on the grounds that they had detected an "unusual increase in scores" in those exams. During this process, their foreign language scores, upon which their academic titles were based, were invalidated. One applicant filed a lawsuit against the summoning for the equivalency exam, while the other sued over the invalidation of their foreign language score, which had granted them their associate professorship title. The lower courts rejected both cases, considering only the score difference as a sufficient "unusual finding."

Following this, an individual application was made to the Constitutional Court; the Court, stating that an intervention resulting in severe consequences such as the loss of academic title without concrete and definitively demonstrable evidence would violate the right to respect for private life, ruled that the principle of proportionality and the requirements of a democratic society had not been met.

The main point of the study is that although the applicants had approximately earned the title of associate professor based on the scores they received in foreign language exams taken between 2002 and 2010, 10-13 years later, ÖSYM summoned them to an equivalency exam on the grounds that it had detected an "unusual increase in scores" in the foreign language exams during that period, and in this process, the foreign language score on which their academic title was based was invalidated. One of the applicants

filed a lawsuit against the summoning for the equivalency exam; the other filed a lawsuit against the invalidation of the foreign language score that gave them the Associate professor status as a result of the equivalency exam. The lower courts rejected the cases, considering only the score difference as a sufficient "unusual finding". Subsequently, an individual application was made to the Constitutional Court; the Court, stating that an intervention with such serious consequences as the loss of academic title without concrete and definitively demonstrable evidence would violate the right to respect for private life, ruled that the principle of proportionality and the requirements of a democratic society had not been met. This article analyzes the Constitutional Court's decision in question, considering it in conjunction with the jurisprudence of the European Court of Human Rights and the Council of State. The study first addresses the principle of legal certainty; it demonstrates that, despite the long-standing acceptance of exam results, the retroactive application of a decision based solely on suspicion of a score disparity undermines individuals' expectations of stability and legal predictability. In light of judicial decisions, it is argued that applicants' acquired status cannot be interfered with retroactively and without limit by administrative action; and that the concepts of legitimate expectation and administrative stability have concrete consequences for examination procedures. Furthermore, the legitimate expectation approach developed by the ECHR regarding university entrance exams is used as a comparative basis strengthening this assessment.

Secondly, an analysis is conducted by connecting the principle of proportionality—its sub-elements of suitability, necessity, and proportionality—to the specific case. The specific case, which has been brought to light by the cancellation of the Associate professor status, can lead to consequences extending to the termination of employment with the university; it is noteworthy that such severe consequences are based solely on suspicion stemming from a score disparity. This situation cannot be said to meet the conditions required by Article 13 of the Constitution regarding the limitation of fundamental rights and freedoms. The study points out that while less harmful or milder intervention methods were not used—for example, requesting clarification, examining exam papers and camera recordings, and transparently presenting technical analyses—the obligation to take an equivalency exam was made mandatory, and the process leading to the loss of the title is disproportionate in terms of the public interest sought for the purpose of exam security.

Thirdly, the administration's obligations of openness, transparency, accountability, and consistency are evaluated within the framework of the principle of good governance. The fact that ÖSYM (the Student Selection and Placement Center) and the relevant administrations accepted the exam results in question as valid for many years without questioning them; that they later initiated a retrospective review based on a complaint or statistical finding without providing any concrete justification; that the applicants could not learn why their exams were deemed unusual; and that a 98% statistical similarity could not be demonstrated in a manner suitable for judicial review, presents a picture that contradicts the principle and elements of good governance. The Constitutional Court's emphasis on consistency and the grounding of serious doubt within the context of the principle of good governance is seen as one of the elements that reveals why the administration's conduct in this specific case was not in accordance with the law.

Finally, the principle of the requirement for concrete evidence, which is crucial within the scope of exam security, is discussed; it is argued that canceling the exam and calling the candidate to an equivalency exam does not constitute a sufficient standard of evidence in light of such serious consequences. Some decisions and dissenting opinions of the Council of State indicate that for an exam conducted a long time ago to be deemed invalid, the existence of concrete, objective, and verifiable evidence such as camera recordings, electronic data, exam papers, or forensic findings is necessary; similarly, the ECHR decision emphasizes that a person's mere high score on an exam cannot be considered a presumption of irregularity. Within this framework, it is concluded that the Constitutional Court's decision raises the standard of objective, concrete, and verifiable evidence in retrospective exam reviews and constitutes an important point of reference for exam law.

The study generally argues that the Constitutional Court's decision places the scattered legal discussions regarding retrospective exam reviews and exam security within a holistic framework encompassing the principles of legal security, proportionality, good governance, and the requirement for concrete evidence. In this respect, the decision serves as a guide for both the administration and judicial authorities, as it more clearly defines the standards of evidence and justification that the administration must adhere to in retroactive interventions concerning academic titles or professional status.

GİRİŞ

Bu karar incelemesinin konusunu, Anayasa Mahkemesi'nin 2022/77281 başvuru numaralı kararı oluşturmaktadır. Karar, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen yabancı dil sınavlarına ilişkin sonuçların aradan 10-13 yıl geçtikten sonra yalnızca puan farkına dayalı bir "olağan dışılık" iddiasıyla yeniden değerlendirilmesinin hukuki sonuçlarını ele almaktadır. Akademik unvan ve mesleki statü üzerinde doğrudan etki doğuran sınav işlemlerinin 10-13 yıl geçen süre sonrasında yalnızca puan farkına dayalı bir olağan dışılık tespitiyle yeniden sınavın sorgulanması, kararın merkezinde yer alan tartışma alanını oluşturmaktadır.

Kararın önemi, hukuki güvenlik, ölçülülük, iyi yönetim ve somut delil gerekliliği ilkelerinin Anayasa Mahkemesi tarafından nasıl uygulandığını göstermesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle akademik unvanın iptali gibi ağır sonuçlar doğuran idari işlemlerde, soyut şüphe ve puan farkına dayanılmasının yeterli olmadığı; idarenin ancak güçlü, doğrulanabilir ve somut delillerle hareket edebileceği kararda açıkça ortaya konulmaktadır.

Bu çalışma, anılan kararı sınav güvenliği bağlamında idarenin geriye dönük denetim yetkisinin sınırları açısından incelemekte; ilgili anayasal ilkelerin idari uygulamalar üzerindeki yönlendirici etkisini doktrinsel analiz ve yargı içtihatlarının karşılaştırılması yoluyla değerlendirmektedir.

I. OLAYIN ÖZETİ

İnceleme konusu olan Anayasa Mahkemesi kararı, başvuruçuların yabancı dil sınavından aldıkları puanın şüpheli bulunması nedeniyle eşdeğer sınava çağrılmaları sonucu özel hayata saygı hakkının ihlaline ilişkindir. Farklı üniversitelerde görev yapan başvuruçular, 2002-2010 yılları arasında girdikleri yabancı dil sınavlarından aldıkları puanlarla doçentlik başvurusu yapmış, dil şartı da dâhil olmak üzere diğer koşulları sağlayarak doçentlik unvanını almışlardır. Ancak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve ilgili rektörlükler, yıllar sonra bu puanlarda anormallik bulunduğunu tespit ederek ÖSYM'den inceleme talep etmiştir.

tusunda yapılan incelemede başvuru ile cevaplarının yüzde 98 oranında benzerlik gösterdiği başka bir aday bulunduğunu tespit etmiştir. Ayrıca 2003–2007 yılları arasında başvuru katıldığı dokuz yabancı dil sınavında 51,25 puan aldığı, genel sınav ortalamasının 32 olduğu, buna karşılık 85 puanlık sonucun olağan akışına aykırı derecede yüksek olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuru eşdeğer sınava çağrılmış; söz konusu sınavdan 37,50 puan alması üzerine idarenin tespitlerinin doğruluğu kanaatine varılmış ve 2007 ÜDS Ekim dönemindeki 85 puanlık sonucun olağan dışı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu gerekçelerle dava reddedilmiştir. Başvurucunun temyiz başvurusu üzerine dosya incelenmiş; ancak mahkeme kararı onanarak kesinleşmiştir.

Başvurucular nihai kararlarını öğrenmelerinden sonra süresinde bireysel başvuru ile Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

B. Anayasa Mahkemesinin Değerlendirmesi

İki başvuru bireysel başvuruları, aralarında konu yönünden bağlantı bulunması nedeniyle birleştirilerek incelenmiştir. Başvurucular, herhangi bir somut delile dayanmaksızın eş değer sınava çağrılmalarının, unvan iptaline kadar varabilen ağır sonuçlar doğurduğunu belirtmiştir. Bu kadar ağır sonuçları olan bir tedbirin ancak ciddi ve somut delillere dayanan bir şüphe üzerine uygulanabileceğini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca sınav sonuçlarında bir şüphe bulunmadığını, eş değer sınavına giren başvuru B.Ö.'nün her ne kadar 37,5 puan almış olsa da yakın tarihlerde girdiği TOEFL sınavlarından 82 ve 94 puan aldığı, bu puanların YDS eş değerliğinin ise 68 ve 78 olduğunu ifade etmişlerdir.

Başvurucular, söz konusu işlemin eğitim hakkı, adil yargılanma hakkı, özel hayata saygı hakkı, çalışma hakkı ve etkili başvuru hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin gerekçelerini yeterli bulmayarak özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme, M. G.'nin sınavının hangi nedenlerle incelemeye alındığının belirsiz olduğunu ve başvuru da bu sebepleri öğrenebilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. İhbarın niteliğini, ciddiyeti-

ni ve somut dayanağını hiçbir şekilde değerlendirmedini; yalnızca başvuruçuların önceki sınavları ile şüpheli kabul edilen sınavdan aldıkları puanlar arasındaki farka dayanılarak “olağan dışı bulgu” bulunduğunun kabul edildiğini tespit etmiştir. Mahkemeye göre yalnızca puan farkının bulunması, olağan dışı bulgu şartını karşılamaya yeterli değildir.

Ayrıca sınavın üzerinden 10–13 yıl geçmiş olmasının, idareye daha güçlü ve somut delil ortaya koyma yükümlülüğü getirdiği; bu yükümlülüğün yerine getirilmediği değerlendirilmiştir.

Mahkeme, M. G. yönünden herhangi bir somut delilin ortaya konulmadığını; B. Ö. açısından ise idarenin bazı ek bulgular ileri sürmüş olmakla birlikte bu bulguların nasıl tespit edildiğini açıklamadığını, özellikle %98 oranındaki cevap benzerliğinin niteliği ve güvenilirliğinin ortaya konulmadığını belirtmiştir. Ayrıca bu tür bulguların her birinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekirken, derece mahkemelerinin bunları yüzeysel ve toplu bir biçimde irdelediğini; bu tür bir yaklaşımın varsayım dayalı bir değerlendirme niteliği taşıdığını ifade etmiştir.

Mahkeme, doçentlik unvanının kaybedilmesinin kişinin mesleki konumu, akademik itibarı ve akademik hayatında kurduğu sosyal ilişkiler üzerinde doğrudan etki doğurduğunu, bu nedenle yapılan müdahalenin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buna karşın idare ve yargı makamlarının, başvuruçuların temel hak ve özgürlüklerine yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca dayanıp dayanmadığını, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olup olmadığını tartışmadığını belirterek yapılan işlemin meşru kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşmış ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

III. ÇÖZÜMÜ GEREKEN HUKUKİ PROBLEM

Somut başvuruda çözülmesi gereken temel hukuki problem, ÖSYM tarafından gerçekleştirilen yabancı dil sınavının 10–13 yıl sonra geriye dönük olarak incelenmesinin; yalnızca başvuruçuların sınavlarındaki puan farkına dayalı “olağan dışılık” değerlendirmesine da-

yanılarak eşdeğer sınava çağrılma işlemini haklı kılıp kılmadığı ve bu gecikmiş müdahalenin hukuki güvenlik, ölçülülük, iyi yönetim ve somut delil gerekliliği ilkeleriyle bağdaşır nitelikte olup olmadığıdır. Bu çerçevede incelemenin dayandığı şüphenin hukuken geçerli sayılabilecek nitelikte bir “olağan dışı bulgu” oluşturup oluşturmadığı ile bunun hangi delillere dayanması gerektiği belirlenmesi gereken konular arasındadır.

Bu çerçevede, idarenin ileri sürdüğü şüphenin yeterli somutlukta bulunup bulunmadığı, zaman faktörünün sınav sonuçlarının 10–13 yıl sonra yapılan geriye dönük denetiminde nasıl bir hukuka uygunluk kriteri olarak değerlendirileceği ve eşdeğer sınava çağrılmanın mesleki statüye etkisi dikkate alındığında müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca hizmet edip etmediği soruları, hukuki problemin merkezini oluşturmaktadır.

IV. KONUNUN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sınava ilişkin işlemler, özellikle sınav güvenliğine dair olanlar, niteliği gereği idari işlem sayılmaktadır. Bununla birlikte sınavların bir kamu kurumunda gerçekleştirilmesi, bu işlemlerin ilgili kurumun gözetim ve denetimi altında yürütülmesini zorunlu kılmakta ve söz konusu idari niteliği daha da belirgin hâle getirmektedir.¹

Özellikle akademik unvanlar ve mesleki statüler üzerinde doğrudan etkili olan işlemlerin daha sıkı bir hukuksal denetime tabi tutulması gerekmektedir. Zira sınav sonuçları, kişilerin Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim ve öğrenim hakkı ile 49. maddesinde düzenlenen çalışma hakkı ve bunlarla bağlantılı akademik kariyer hakları üzerinde doğrudan etkilidir. Bu nedenle, geriye dönük olarak yapılan sınav incelemelerinin, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin önkoşulları niteliğindeki hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine uygun şekilde yürütülmesi gerekmektedir.²

¹ Bilge Bingöl, “Sınav Hukukunun Kuramsal Temelleri,” in *Çocuk Hakları-Eğitim Hukuku-Vatandaşlık Eğitimi: Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan*, ed. Pınar Taşkın ve Yasemin Karaman Kepenekçi (Ankara: Pegem Yayınları, 2018), 418.

² Anayasa Mahkemesi, 22.5.2013 E.2013/39, K.2013/65, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, 08.11.2025.

Sınav güvenliğine ilişkin işlemlerin somut ve nesnel delillere dayanması gerektiği; yalnızca sübjektif değerlendirmelerle ağır sonuçlar doğuran bir idari işleme dayanak oluşturulmasının hakkaniyete aykırı olacağı ve böyle bir işlemi hukuken geçerli kılmayacağı kabul edilmektedir.³ Bu kapsamda sınav güvenliğine ilişkin analizlerde kullanılan teknik yöntemlerin (istatistiksel analiz, cevap deseni karşılaştırması vb.) hem bilimsel hem de hukuki açıdan açıklanabilir ve denetlenebilir olması zorunludur. Ancak somut olayda idarenin bu yükümlülükleri gereği gibi yerine getirmedeği görülmektedir.

Danıştay da bir kararında “*dava konusu işlemin herhangi bir somut bilgi ya da tespite dayanmadığı, ihbar niteliğindeki bir dilekçe üzerine aynı sınava giren ve 85 puan alan bir başka kişiden hareketle %98 oranında aynı cevap desenine sahip olduğundan bahisle sınavın geçersiz sayıldığı, davacının ilgili kişiyle yakın ya da yan yana oturduklarına dair bir video kaydı, bilgi veya belge de sunulmadığı dikkate alındığında, sadece varsayımdan hareketle dava konusu işlemin tesis edildiği anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılarak dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Söz konusu kararın, Anayasa Mahkemesini ihlal kararı vermeye yönelten sebepleri ortadan kaldırmaya yeter derecede açık ve makul gerekçe içerdiği anlaşıldığından, temyiz istemine konu İdare Mahkemesi kararının belirtilen açıklama ile onanmasına karar verilmesi gerekmektedir.*”⁴ hükmü ile İdare Mahkemesi kararının belirtilen açıklamalarla onanması gerektiğine hükmetmiştir. Bu karar, sınav güvenliğine ilişkin işlemlerde ileri sürülen delillerin somut, nesnel ve açık nitelikte olması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Başka bir kararında Danıştay “*davacı ile K5 isimli adayın cevap deseni analizinde, her ne kadar doğru ve yanlış cevapların toplamı üzerinden birleşme oranının yüksekliği esas alınarak bir değerlendirme yapılmış ve bu durum olağandışı olarak kabul edilmiş ise de, adayların doğru cevaplandığı sorulardaki birleşme oranının yüksekliğinin ola-*

³ Muhammed Göçgün, “Geriye Yürümezlik İlkesi Bakımından Olağan Dışı Bulguya Rastlanması Nedeniyle ÖSYM Tarafından Sınavın Geçersiz Sayılması”, Galatasaray Ünive sitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.23, S.1, (2024): 195.

⁴ Danıştay 8. Daire, 13.12.2023, E. 2023/6341, K. 2023/7192 . <https://www.lexpera.com.tr/>,9.11.2025.

ğandışı olarak kabul edilemeyeceği, her iki adayın da aynı seçeneği işaretlemek suretiyle yanlış cevaplandığı soru sayısı ile davacının yanlış cevaplandığı toplam soru sayısı birbirine oranlandığında ise birleşme oranının %50 olduğunun görüldüğü açık olup, davalı idarenin işlem tesisinde temel aldığı bulguların Yasanın aradığı anlamda olağandışı bulgu olarak kabul edilebilmesine hukuken olanak bulunmadığından, davacının eşdeğer sınava çağrılmasına yönelik tesis edilen işlemde hukuka uyarlık; İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır.”⁵ şeklinde hüküm kurarak, sadece cevap desenlerindeki benzerlikten hareketle sınavların iptal edilmesinin olağandışı bir durum olarak kabul edilemeyeceğini vurgulamıştır.

Olağan dışı kavramının ne olduğunun açıklanması gerekmektedir. Olağan dışı TDK' da “sıra dışı” olarak, sıra dışı ise “*Alışılmışın dışında olan; olağan dışı, gayritabii, normalüstü, ekstrem*” olarak tanımlanmıştır.⁶ Çoktan seçmeli sınavlarda alınan puanların stres, hastalık gibi iç ve dış etkenlerden etkilenebileceği; adayın iyi çalışması veya bildiği konulardan soru gelmesi nedeniyle daha yüksek puan almasının, sonraki sınavda düşük puan almasıyla tek başına kıyaslanmasının hayatın olağan akışına uygun olmadığı ve yalnızca iki sınav arasındaki puan farkının olağandışı kabul edilmesinin hukuki istikrar ve hukuki güvenlik ilkeleriyle bağdaşmadığı dikkate alındığında, eş değer sınava çağrılmanın idari işlemin sebep unsuru bakımından hukuka aykırı olacağı açıktır.⁷ Bu nedenle “olağandışı bulgu” kavramının idare ve yargı bakımından nasıl tanımlandığı, somut olayın değerlendirilmesi açısından belirleyici bir öneme sahiptir.

Somut olayda çözülmesi gereken hukuki meselelerin; hukuki güvenlik ilkesi, ölçülülük ilkesi, somut delil gerekliliği ilkesi ve iyi yönetim ilkesi olmak üzere dört başlık altında incelenmesi gerekmektedir. Bu ilkelerin birlikte ele alınması, sınav güvenliğine ilişkin idarenin

⁵ Danıştay Kararı - 8. D., E. 2019/9051 K. 2019/10832 T. 27.11.2019) Kaynak <https://www.lexpera.com.tr/>

⁶ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 30.11.2025)

⁷ Ramazan, Çağlayan, “Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Eşdeğer Sınava Çağırma Yetkisi Üzerine Mülâhazalar”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27/3 (2023):221.

uyması gereken standartların belirlenmesine ve müdahalenin hukuk devleti ilkesine uygunluğunun daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.

A. Hukuki Güvenlik İlkesi

Hukuk devletinin temelini oluşturan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk kurallarında yapılan sürekli değişikliklerin yol açabileceği belirsizliklerin giderilmesini ve geriye yürüyen düzenlemelerle bireylerin kazanılmış haklarına dokunulmaksızın temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasını ifade eder.⁸ Bu ilke, bireylerin hukuki statülerinin öngörülebilir olmasını ve devletin keyfi uygulamalardan kaçınmasını zorunlu kılar. Hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin kendilerine uygulanacak hukuk kurallarını önceden bilmelerini ve böylece kendilerine karşı keyfi uygulamalardan korunmalarını ifade eder. Aynı zamanda yürürlükteki mevzuat ve idari uygulamalardan doğan ve kişiler lehine sonuçlar doğuran kazanılmış hakların korunmasını da içerir.⁹

Doktrinde hukuki güvenlik ilkesine ilişkin tanımlar da benzer niteliktedir. Gözlere göre *“bir hukuk devletinde, bireyler kendilerine uygulanacak hukuk kurallarının neler olduğunu önceden bilme ve kendi davranışlarını onlara göre ayarlayabilme imkanına sahip olmalıdır. Aksi takdirde, bireyler kendilerini hukuk güvenliği içinde hissetmezler”*¹⁰ şeklinde ifade etmektedir. Akyılmaz, Sezginer ve Kaya ise *“bireyin devlete güven duyması ancak hukuki güvenliğin sağlandığı bir hukuk devleti düzeninde mümkündür.”*¹¹ görüşü ile bu ilkeyi tanımlamaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de uzun yıllar sonra yapılan geriye dö-

⁸ Mehpere Çaptuğ, “Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 17 (2021): 133.; Mehmet Altundış, “Hukuki Güvenlik İlkesi”, *Yasama Dergisi*, 10 (2008): 61.

⁹ Yücel Oğurlu, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık 2003), 40.

¹⁰ Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri* (Bursa: Ekin Yayınevi, 2024),

68.

¹¹ Bahtiyar Akyılmaz ve Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023),143.

nük işlemlerin soyut bir şüpheye dayanmasının yeterli olmadığını; somut delile dayanmayan işlemlerin hukuki güvenlik ilkesini ihlal edeceğini kararlarında açıkça vurgulamıştır.¹²

Anayasa Mahkemesi'nin bu yaklaşımı, somut olayın değerlendirilmesine yön veren temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Somut olayda, 2007 yılında yapılan sınavdan 10–13 yıl sonra yalnızca puan farkına dayalı bir şüphenin ileri sürülmesi ve bu şüpheye dayanılarak akademik unvanı etkileyen bir işlem tesis edilmesi, bireylerin hukuki öngörülebilirlik beklentisini boşa çıkarmaktadır.

Hukuki güvenlik ilkesini oluşturan unsurlar belirlilik, kıyas yasağı ve kanunların geriye yürümezliğidir. Bu bağlamda, kıyas yasağının ihlali ile geriye yürümezlik ilkesinin birlikte ihlal edilmesi, hukuk düzeninde öngörülebilirliği ortadan kaldırdığı için belirlilik ilkesinin zedelenmesi sonucunu doğurmaktadır.¹³ Bu nedenle, hukuki güvenlik ilkesinin uygulanabilirliği, idarenin tüm eylem ve işlemlerinde söz konusu ilkelere uygun hareket etmesine bağlıdır.

Hukuki güvenliğin sağlanması ve temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınabilmesi için hukuk devletinde tabii hâkim güvencesi, kanunların geriye yürümezliği ve idarenin açıklığı gibi belirlilik ilkesini güçlendiren unsurlara ihtiyaç vardır.¹⁴ Nitekim Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarında hukuki güvenlik ilkesine ilişkin açıklamalar yapılırken, hukuk devleti ilkesiyle birlikte idareye güven, geçmişe yürümeme, istikrar ve öngörülebilirlik kavramlarından da yararlanılmıştır.¹⁵ Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi de birçok kararında hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini somutlaştırarak değerlendirmiştir: Mahkemeye göre, "*Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk*

¹² Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 25.12.2024, E. 2024/86, K. 2024/230 <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, 12.11.2025.; Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 5.11. 2024, E. 2023/9 K. 2024/183 <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, 12.11.2025.

¹³ Şebnem Ekeryılmaz, ve Temel Gürdal, "Hukuki Güvenlik İlkesi ve Unsurları Üzerine Bir İnceleme", *Kapanaltı Dergisi* 4/1 (2023):1.

¹⁴ Akyılmaz ve Sezginer ve Kaya, *Türk İdare Hukuku*,143.

¹⁵ Muhammed Göçgün, *İdari İşlemin Konu Unsuru* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 227.

devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.”¹⁶

Somut olayda, sınavdan yaklaşık 10–13 yıl sonra yalnızca puan farkına dayanan bir şüphenin esas alınması, başvurucuların hukuki durumlarını öngörebilme imkânını ortadan kaldırmakta ve hukuki güvenliği zedelemektedir. Bu durumda, idarenin geriye dönük olarak işlem tesis etmesi, hukuki güvenlik ilkesinin açıkça ihlal edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla idarenin uzun yıllar sonra salt şüpheye ile tesis ettiği bu işlem hem idari istikrar hem de hukuki güvenlik ilkeleleriyle çelişmektedir. Buna göre, daha önce mevcut olmayan bir idari işlemin sonradan ve bireylerin öngöremeyeceği bir zamanda uygulanması, hukuki güvenliği zedeler.¹⁷

Danıştay’ın eski tarihli bir içtihadında da idarenin geriye dönük işlem tesis etmesinin hangi hâllerde hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleleriyle bağdaşmayacağı açık biçimde ortaya konulmuştur. Söz konusu kararda, “(k)anunsuz terfiin, bundan faydalanan fert lehine bir müteşep hakkı doğurmadığı aşikar olmakla beraber, bu terfiin de sübjektif bazı tesir ve neticeler hasil ettiğinden şüphe edilemeyeceği” ve devamlı “kanunsuz terfiiden sonra kanuna uygun müteaddit terfilerin yapılmış olması halinde, önceki kanunsuz terfiin geri alınması cihetine gidilme-

¹⁶ Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 25.11.2015, E. 2015/50, K. 2015/107; Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 23.12.2015, E.2015/15 K.2015/118; Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı, 12.7.2016, B.N.2014/5702.; Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm Kararı, 20.10.2020, B.N. 2018/33873. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, 15.11.2025.

¹⁷ Halil Kalabalık, İdare Hukuku Dersleri Cilt: II. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024):112.

*sinin idare hukukunda tatbik yeri bulan istikrar esaslarıyla telif edilemeyeceği(ne)*¹⁸ sonucuna varılmıştır.

Danıştay'ın bazı kararlarında ilgisi lehine kazanılmış hak doğurabileceği şeklinde değerlendirilmektedir.¹⁹ Bu yaklaşım “*Danıştay'ımızca 1952 yılında kabul edilen 952-15, 952-244 sayılı tevhibi içtihat kararında, kanunsuz yapılan bir terfiin memur lehine müktesep bir hak doğurmayacağı aşikar olmakla beraber, bu işlemin bir çok tesir ve neticeler tevhit ettiği ve idarece kanunsuz bir terfi işleminin her zaman geri alınabileceğini kabul etmenin istikrar esasıyla bağdaştırılmasının mümkün olmayacağı, memur hakkında kanuna uygun müteaddit terfiler cereyan ettiği takdirde idare tarafından kanunsuz terfiin geri alınmasının tecviz edilemeyeceği açıklanmış ve dairelerimiz bu kararın ışığı altında, olayların nitelik ve özelliklerine göre istikrar prensibini tatbik edegelmiş bulunmaktadır.*”²⁰ Bu karardan hareketle uzun süre uygulanmış ve sonuç doğurmuş bir idari işlemin idare tarafından yıllar sonra geri alınmayacağı kabul edilmektedir.

Somut olayda da sınav sonuçlarının 10–13 yıl boyunca geçerli kabul edilmesi ve başvuruçuların bu sonuçlara dayanarak çeşitli akademik statüler kazanmaları bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Başvuruçuların doçent olabilmeleri için öncelikle yardımcı doçent unvanını, ondan önce ise araştırma görevlisi veya öğretim görevlisi unvanlarını alarak kademeli bir ilerleme sürecinden geçmeleri gerekmektedir.

Hukuki güvenlik ilkesinin bir sonucu olan haklı beklenti, kimi durumlarda işlem veya uygulamada hukuka aykırılık bulunsa dahi korunabilen bir ilkedir. Buna göre, idarenin yaptığı her türlü işlem, eylem veya tasarruf karşısında kişide oluşan makul ve meşru beklentinin, haklı bir mazeret bulunmadıkça idarece karşılanması gerekir.²¹ Bu

¹⁸ Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı, 26.9.1952, E. 1952/15, K. 1952/244, <https://www.lexpera.com.tr/>, 16.11.2025.

¹⁹ Danıştay 5. Daire 09.10.1997, E.1994/7834, K.1997/2030, www.kazancı.com.tr 18.11.2025.

²⁰ Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı, 22.12.1973, E.1968/8, K.1973/14, www.kazancı.com.tr, 19.11.2025.

²¹ Oğurlu, İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara, 292.

ilkeye ilişkin olarak AİHM de üniversiteye giriş sınavlarına dair değerlendirmesinde şu tespitte bulunmuştur: “AİHM, Türkiye’de düzenlenen üniversiteye giriş sınavlarında adayların sınav sonuçlarının, çok dikkatli bir biçimde, yetkili makamların sınav kağıtlarını kişisel görüşlerine göre işaretleyerek bilgisayarlı sistemin sonuçlarını değiştirmelerine olanak vermeyecek şekilde hesaplandığını gözlemler. ÖSYM düzenlemelerinin açık üslubu, iyi niyetli (bona fide) bir öğrencinin, sınavda, girmek istediği üniversite için gerekli puanı alarak bu üniversiteye girmesinin gerçekleşeceğine ilişkin meşru bir beklenti içine girmesine izin verir. Diğer bir deyişle, kanunun bir üniversiteye kabul etme koşullarını ortaya koyduğu ve bir adayın, bu koşulları gerçekleştirdiği durumlarda, söz konusu üniversiteye kabul edilme hakkını kazanmış olur.”²² Bu karar, somut olayla doğrudan örtüşmektedir. Şöyle ki; başvuran, idarenin yerleşik uygulamalarına dayanarak belirli bir hakka ulaşacağını bilmekte ve bu doğrultuda akademik unvan elde etmektedir. Ancak idarenin sonradan tesis ettiği işlem, haklı bir sebep gösterilmeksizin bu beklentiyi ortadan kaldırmıştır. Bu nedenle AİHM’in söz konusu içtihadı, somut olayda haklı beklenti ilkesinin gözetilmediğini ve idarenin hukuki güvenliği sağlama yükümlülüğünü ihlal ettiğini ortaya koyan güçlü bir karşılaştırmalı dayanak niteliği taşımaktadır.

B. Ölçülülük İlkesi

Anayasa’nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması başlığı altında “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” hükmü yer almaktadır. Hükme göre, temel hak ve hürriyetlerin idare tarafından sınırlandırılmasında sınırlamanın hem kanuni olması hem de hakkın özüne dokunmaması gerekir. Bunun yanında, getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeni, Anayasa’nın sözü ve ruhu ile laik Cumhuriyetin gerekleriyle uyumlu olması zorunludur. Ayrıca, sınırlamanın

²² Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı,7.02.2026, B.N.60856/00, <https://hudoc.echr.coe.int>, 20.11.2025.

aşırıya kaçmaması ve bireyin temel haklarını gereğinden fazla zedelememesi için ölçülülük ilkesine de mutlaka uyulmalıdır.

Ölçülülük ilkesi, ulaşılmak istenen hukuka uygun amacı gerçekleştirmek için alınan tedbirin temel hakları mümkün olduğunca en az düzeyde sınırlandırmasını ve kamuya sağlanan yarar ile bireye verilen zarar arasında en yüksek dengenin sağlanmasını gerektiren bir ölçüt olarak ifade edilebilir.²³ Anayasa Mahkemesi, ölçülülük ilkesini elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilke ile açıklamaktadır. Mahkemeye göre “*Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmalarının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.*”²⁴ şeklinde tanımlamaktadır.

Anayasa Mahkemesi bir kararında da ölçülülük ilkesi ile demokratik toplum düzeni arasındaki bütünlüğe dikkat çekmiş ve şu değerlendirmeye yer vermiştir: “*Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru alan araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır.*”²⁵

²³ Jülide Gül Erdem, “Ölçülülük İlkesinin İdarenin Takdir Yetkisinin Kullanımındaki Yeri”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 62/ 4 (2013), 985.

²⁴ Anayasa Mahkemesi Kararı, 30.11.2023, E.2023/102, K.2023/203; Anayasa Mahkemesi Kararı, 13.07.2023, E.2022/116, K.2023/126; Anayasa Mahkemesi Kararı, 13.07.2023, E.2022/47, K.2023/124, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/> 21.11.2025.

²⁵ Anayasa Mahkemesi Kararı, 23.7.2020, B. N. 2017/31619, Resmî Gazete Tarihi, 10.9. 2020, Sayısı: 31240, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 22.11.2025.

Bu değerlendirmeye paralel olarak Anayasa Mahkemesi başka bir kararında da ölçülülük ilkesi ile demokratik toplum düzeni kriterleri arasındaki yakın ilişkiyi yeniden vurgulamış ve şu ifadeleri kullanmıştır: *“Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda dikkate alınması gereken bir diğer ilkedir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri, iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.”*²⁶

Temel özgürlüklere yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzenine uygun kabul edilebilmesi için, müdahalenin orantılı olması ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması gerekir.²⁷ Buna göre, müdahaleyi oluşturan tedbirin amaca ulaşmaya elverişli olması, daha hafif bir önlemlerle aynı sonuca ulaşılmasının mümkün olmaması ve söz konusu tedbirin başvurulabilecek en son çare niteliği taşıması zorunludur.²⁸ Bu durumda, akademik unvan, mesleki statü ve kariyer üzerinde ciddi etkiler doğuran bir tedbirin ancak zorunlu bir toplumsal ihtiyaca dayanması gerekir.

Oysa somut olayda, başvurucuların doçentlik unvanını almak için 2007 ve 2009 yıllarında yapılan Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı'nda (ÜDS) aldıkları puanları kullanmaları basit bir şüphe ile tartışılabilir hâle getirilmiş; bu basit şüpheye dayanılarak unvan kaybına yol açabilecek bir sürecin başlatılması, ölçülülük ilkesinin gerektirdiği sıkı denetim koşullarını karşılamamaktadır.

²⁶ Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 10.2.2016, E. 2015/96 K. 2016/9; Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 15.3.2017, E. 2016/165 K. 2017/76; Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı, 12.7.2017, E. 2017/27 K. 2017/117, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/> 22.11.2025.

²⁷ Yücel, Oğurlu, “AİHM Kararları ve Türk İdare Hukukunda Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanmasında Bir Yargısal Denetim Ölçütü Olarak Ölçülülük İlkesi”, *Prof. Dr. Turhan Tüfan Yüce'ye Armağan*, (2001): 485-522.

²⁸ AYM., B.N. 2017/31619.

Somut olay açısından müdahalenin, akademik unvanın kaybı gibi ağır sonuçlar doğurabilecek nitelikte olması; idarenin ileri sürdüğü tek bulgunun ise belirli yıllarda yapılan sınavlardaki puan farkına dayanması dikkat çekicidir. Üstelik sınav incelemesi yıllar sonra yapılmış ve somut, nesnel bir delil ortaya konulmamıştır. Bu çerçevede, eşdeğer sınava çağrılma işleminin; amaca uygunluk (elverişlilik), aynı sonuca daha az müdahaleci bir yöntemle ulaşılması (gereklilik) ve müdahalenin ağırlığı ile elde edilmek istenen kamu yararı arasında makul bir dengenin bulunması (orantılılık) ilkelerini karşılamadığı görülmektedir.

Sınav güvenliğine ilişkin işlemler bireyin akademik statüsü üzerinde ağır sonuçlar doğurduğundan, idarenin kişiyi eş değer bir sınava çağırması ancak daha güçlü ve gerekçeli bir değerlendirmeye dayanmalıdır. Dolayısıyla idare, bu tür işlemlerde yalnızca şüpheye değil; objektif nitelikte, kuvvetli bulgulara ve somut delillere dayanmak zorundadır.²⁹

Bu değerlendirmeler birlikte ele alındığında, başvuruçuların eşdeğer sınava çağrılmasına ilişkin idari işlemin; ölçülülük ilkesinin alt ilkeleri olan elverişlilik, gereklilik ve orantılılık ile demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun³⁰'un 9. maddesinin sekizinci fıkrasında, "*Sınavlardan sonra incelenen sınav belgelerinde, elektronik kayıtlarda veya yapılan analizlerde olağandışı bulgulara rastlanması hâlinde adaylar, maliyeti Başkanlık tarafından karşılanmak üzere Yönetim Kurulu kararı ile eşdeğer sınava çağrılabilir. Adayın sınavının geçerli sayılıp sayılmayacağına eşdeğer sınav sonuçlarına bakılarak Yönetim Kurulu tarafından karar verilir. Çağrıya rağmen eşdeğer sınava katılmayan adayın sınavı geçersiz sayılır.*" hükmü yer almaktadır. Somut olayda başvuruçuların katıldıkları sınavların ortalaması dışında herhangi bir delilin bulunmaması nedeniyle "olağandışı bulgulara rastlanması" şartının karşı-

²⁹ Çağlayan, "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi", 202-203.

³⁰ Resmî Gazete Tarihi:17.02.1011, Sayısı: 27863.

lanmadığı, ayrıca sınav üzerinden uzun süre geçmiş olması da dikkate alındığında başvurucuların eşdeğer sınava çağrılmasının idare bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı açıktır.

Aynı zamanda, idareye yapılan ihbar ve yürütülen araştırma sonucunda B. Ö.'nün sınavının başka bir adayın sınavı ile karşılaştırılması neticesinde %98 oranında aynı cevap desenine sahip olduğu yönündeki değerlendirmeye ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi bir kararında, “*unvan kaybına yol açabilecek nitelikte ağır sonuçları olabilecek olağan dışı durum tespitine yönelik değerlendirmelerde, bu tespite yönlendiren her bir bulgunun ayrı ayrı irdelenmesi gerektiği, tek başına yeterliliği olmayan birden çok bulgunun bir bütün olarak değerlendirilmesinin varsayıma dayalı bir yoruma imkân sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Netice olarak her bir başvurucu yönünden eş değer sınava çağırılma suretiyle başlayan, bazı başvurucular için unvanlarının geri alınması ve üniversiteden ilişkilerinin kesilmesi ile sonuçlanan eğitim hakkına yönelik müdahalenin, idarece ve yargılama makamlarınca, zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğinin ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.*”³¹

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de başvuranın iki sınavı arasındaki puan farkının, sınavın geçersiz sayılması için tek başına yeterli olmadığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Başvuranın kopya çektiğine dair bir kanıt – veya bu hususta aleyhine yöneltilen açık bir suçlama – olmadığını ve 1997 senesinde düzenlenen sınava dersaneye giderek hazırlanmış olduğu açıklamalarına da itiraz edilmediğini... yerel Mahkemelerce onanan başvuranın sınav sonuçlarını feshetme kararının, yasal ve makul bir temele dayanmadığı ve keyfi olarak varılmış sonuçlar doğurduğu kanısına varılmıştır.*”³² AİHM’in bu değerlendirmesi iki sınav arasındaki puan farkının tek başına sınavın iptali için yeterli olmadığını; idarenin böyle ağır sonuç doğuran işlemlerde somut, objektif ve güçlü delillere dayanmak zorunda olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Anayasa Mahkemesi de kararlarında “*unvan kaybına yol açabilecek*

³¹ Anayasa Mahkemesi Kararı, 12.07.2023, B.N. 2018/35325, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 23.11.2025.

³² Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 7.2.2006, B.N. 60856/00, <https://hudoc.echr.coe.int/tur>, 24.11.2025.

nitelikte ağır sonuçları olabilecek olağan dışı durum tespitine yönelik değerlendirmelerde bu tespite yönlendiren her bir bulgunun ayrı ayrı irdelenmesi gerektiğini, tek başına yeterliliği olmayan birden çok bulgunun bir bütün olarak değerlendirilmesinin varsayıma dayalı bir yoruma neden olacağını ifade etmiştir.”³³

Bu değerlendirmeler ışığında, doktrininde sınav güvenliği kapsamında yapılan geriye dönük incelemelerde ölçülülük denetiminin nasıl uygulanması gerektiğine ilişkin sistematik bir çerçevenin bulunmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda, somut olayda ölçülülük ilkesinin alt unsurları olan elverişlilik, gereklilik ve orantılılık kriterlerinin nasıl somutlaştırıldığı; ayrıca geriye dönük sınav incelemelerinde idarenin keyfilik riskini azaltacak bir standart geliştirmesi gerektiği önem taşımaktadır. Somut olayda başvuruçuların yalnızca puan farkına bakılarak usulsüzlük iddiasının ortaya konulmasının gerçekten amaca elverişli olup olmadığı; bunun yerine daha hafif bir yöntemin (örneğin dosya incelemesi, açıklama isteme veya ek sınavı yalnızca ihtiyati bir tedbir olarak değerlendirme) mümkün olup olmadığı; son olarak unvan kaybına ve ilişik kesilmesine kadar götüren bu ağır müdahalenin elde edilmek istenen kamu yararıyla orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu bakımdan, idare tarafından ileri sürülen tek unsurun “puan farkı” olması; buna karşılık alınan tedbirin son derece ağır sonuçlar doğurması, söz konusu işlemin ölçülülük denetiminden açıkça geçemeyeceğini göstermektedir. Bu unsurlar, ölçülülük ilkesinin somut olayda neden karşılanmadığının çerçevesini oluşturmaktadır.

C. İyi Yönetişim İlkesi

İyi yönetim ilkesi, idarenin işlem tesis ederken öngörülebilir, tutarlı ve objektif şekilde hareket etmesini ifade eder.³⁴ Anayasa Mahkemesi, uzun yıllar boyunca geçerliliği kabul edilen sınavların her-

³³ Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı, 28.5.2025, B.N. 2022/77281, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 26.11.2025.

³⁴ Selman Sacit Boz ve Cihat Yurdaer ve Yunus Eraslan. “İdare Hukuku Boyutuyla İyi Yönetişim İlkesi: İyi İdare”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27/ 3 (2019): 509.

hangi bir somut gerekçe ortaya konulmadan geriye dönük olarak değerlendirilmesini, iyi yönetim ilkesiyle bağdaşmayan bir tutum olarak nitelendirmektedir.³⁵

İdarenin aynı sınavın sonuçlarını yıllarca geçerli saydıktan sonra, hiçbir yeni delil ortaya koymadan yeniden incelemeye alması hem bireyin devlete duyduğu güven hem de kamusal yarar ile bireysel menfaat arasındaki dengenin adil biçimde gözetilmesi açısından sorun yaratmaktadır. Bu çerçevede somut olayda hukuki problem, idarenin geriye dönük olarak yaptığı incelemenin somut delilden yoksun olması nedeniyle tesis ettiği işlemlerin; hukuki güvenlik, ölçülülük, delile dayanma ve iyi yönetim ilkeleriyle bağdaşıp bağdaşmadığı noktasında yoğunlaşmaktadır.

İyi yönetim, diğer bir ifadeyle idare hukukunda “iyi idare” olarak adlandırılan bu ilke; açıklığın, etkinliğin, katılımcılığın ve tutarlılığın sağlandığı, idarenin işlemleri hakkında idareden hesap sorulabilirdiği bir yönetim anlayışını ifade eder. İyi yönetim ilkesinin unsurları beş başlıkta ifade edilmektedir: açıklık/şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, tutarlılık ve etkinlik.³⁶ Anayasa Mahkemesi kararlarında “*idarenin iyi yönetim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. İyi yönetim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir husus söz konusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir.*”³⁷ ifadelerine yer verilmektedir.

Anayasa Mahkemesi başka bir kararında iyi yönetim ilkesi kapsamında tutarlılık unsuruna vurgu yaparak şu değerlendirmeyi yapmıştır “*İyi yönetim ilkesi gereği, kamu yararı kapsamında bir husus söz konusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmeleri gerekir.....tüm sorumluluğun başvuruca yüklenerek -işlemin tesisinin üzerinden bir*

³⁵ Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı, 13.1.2021, B. N. 2017/38317, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 25.11.2025.

³⁶ Boz ve Yurdaer ve Eraslan. “İdare Hukuku Boyutuyla”, 498, 508.

³⁷ Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu Kararı, 12.12.2024, B.N. 2020/2697; Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm Kararı, 1.11.2023, B.N. 2019/6744, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 25.11.2025.

yıldan fazla zaman geçtikten sonra- diploma iptaline karar verilmesi iyi yönetim ilkesinin unsurlarından olan idarenin tutarlılığı prensibiyle de çelişmekte ve kamu menfaatleri ile bireysel yarar arasında kurulması gereken dengenin bozulmasına yol açmaktadır.”³⁸

Mahkeme bir başka kararında ise, iyi yönetim ilkesinin gerektirdiği ciddi şüphe ve somut temellendirme zorunluluğuna işaret etmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır: *“İdari işlemler hukuka uygunluk karinesinden faydalanır. Bu kabul neticesinde kişiler söz konusu işlemlere dayanarak pek çok hak veya menfaate sahip olabilirler. Dolayısıyla aksi yöndeki bir iddia sonucunda ortaya çıkabilecek kapsamlı sorunlar göz önünde bulundurulduğunda söz konusu iddianın ciddi bir şekilde temellendirilmesi iyi yönetim bağlamında tutarlılığın bir gereğidir. Somut olayda olduğu gibi çeşitli güvenlik tedbirleri çerçevesinde gerçekleştirilmiş, geçerliliği uzun yıllar boyunca tüm kamusal makamlarca kabul edilmiş, kişilere akademik yeterlilik elde etmeleri noktasında önemli hak veya menfaatler sağlamış bir sınavla ilgili olarak kişinin şüpheli sonuçlar elde ettiği yönünde ortaya atılan iddianın ciddi bir şüpheye yol açıp açmadığının tartışılmadığı açıktır.”³⁹*

Somut olayda, idarenin uzun yıllar geçtikten sonra başvurucular hakkında işlem tesis etmesi; sınavın yaklaşık 10–13 yıl boyunca geçerli kabul edilmesine rağmen bu süre zarfında herhangi bir şüphenin ortaya çıkmamış olması; ileri sürülen delillerin ayrıntılı ve şeffaf biçimde ortaya konulamaması ve idari sürecin öngörülebilir bir şekilde yürütülmemesi, iyi yönetim ilkesiyle bağdaşmamaktadır. İyi yönetim ilkesinin unsurları açısından bakıldığında, idarenin uzun yıllar boyunca geçerli saydığı sınav sonucunu bir anda değiştirmesi tutarlılık unsuruna; başvurucuların sınav sonuçlarının hangi nedenle incelemeye alındığını öğrenememesi hesap verebilirlik unsuruna; aradan geçen uzun süreye rağmen sınavın geçersizliğine dair tartışmayı yeterli bilgi, bulgu ve belgelerle destekleyememesi ise açıklık unsuruna açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

³⁸ Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı, 18.10.2023, B.N. 2018/16871, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, 25.11.2025.

³⁹ AYM. B. N. 2018/35325.

D. Somut Delil Gerekliliği İlkesi

Sınav iptali gibi işlemler, personelin statüsünü doğrudan etkilediğinden, bu tür işlemlerin tesisinde soyut kanaat veya şüphe yeterli görülmemelidir. Bir sınavın iptal edilebilmesi için yalnızca puan artışının olağan dışı bir bulgu olarak kabul edilmesi ve bu gerekçeyle kişinin mesleki statüsünün veya eğitim haklarının elinden alınması, idarenin takdir yetkisine bırakılabilecek bir husus değildir.

Danıştay kararlarında, 6114 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 8. fıkrası uyarınca ÖSYM'ye sınav güvenliğini sağlamak amacıyla geniş bir takdir yetkisi tanıdığı kabul edilmektedir. Bu kapsamda, sınav sonuçlarında tespit edilen puan artışlarının "olağan dışı bulgu" olarak değerlendirilmesinin, adayın eşdeğer sınava çağrılması için yeterli olduğu belirtilmektedir. Nitekim Yüksek Mahkeme, incelemeye konu kararda, davacının KPDS ve ÜDS sınavları arasındaki başarı artışının ÖSYM'ye tanınan takdir yetkisi çerçevesinde olağan dışı bulgu olarak kabul edilebileceğini ifade etmiş; ayrıca adayın kopya çektiğine veya sınava başkası yerine girdiğine ilişkin somut bir tespitin bulunmasının gerekli olmadığını vurgulamıştır.⁴⁰ Ancak buna karşın, ÖSYM'nin yaptığı araştırmalar sırasında herhangi bir somut veriye ulaşıp ulaşılmadığı hususuna mahkeme kararında değinilmemiş; yalnızca puan farkı olağan dışı bulgu olarak kabul edilmiştir.

Oysa olağan dışılık değerlendirmesinin hukuka uygun olabilmesi, sınav evrakının incelenmesi, kamera kayıtlarının değerlendirilmesi ve sınav sonuçlarına ilişkin teknik analizlerin yapılması gibi somut ve objektif nitelikte verilere dayanmasını gerektirir.⁴¹

Benzer bir uyuşmazlıkta Danıştay kararında yer alan karşı oy gerekçesi ise özellikle dikkat çekicidir. Karşı oyda "*Kişilerin bir sınavda aldığı notun ya da sonucun kural dışı bir yolla alındığı iddiasının gerçekliğinin tespit ölçüsü bu sınavdan yıllar sonra yapılan bir eşdeğer sınav olamaz. Bunun ancak sınav belgeleri üzerinde, elektronik kayıtlarda ya da adli bir tespit bulunması gibi somut bir olguya dayanılarak*

⁴⁰ Danıştay 8. Daire, 14.4.2020, E. 2020/700, K. 2020/1988, www.lexpera.com.tr, 25.11.2025.

⁴¹ Göçgün, Geriye Yürümezlik İlkesi Bakımından,187.

tespiti gerekir. 6114 sayılı Kanun'un 7. maddesinde, sınavların güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık, bilimsellik ilkeleri çerçevesinde ve adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde yapılması ve aynı Kanun'un 9. maddesinde, uygulanan sınavlarda gerekli her türlü güvenlik önlemlerinin alınması görevinin davalı idarenin sorumluluğunda olduğu anlaşılmakta olup, bu çerçevede davacının girmiş olduğu 2010 ÜDS İlkbahar Dönemi sınavında, sınav güvenliğinin ihlali sonucunu doğurabilecek herhangi bir somut ve nesnel bir bulguya rastlanılmamış olması karşısında eşdeğer sınava çağırılması yönünde tesis edilen işlemin sorumluluğunun davacıya yükletilemeyeceği açıktır.”⁴² Bu noktada karşı oy gerekçesinde atıf yapılan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 60856/00 başvuru numaralı kararı da bu değerlendirmeyi desteklemektedir. Şöyle ki AİHM kararında özetle; başvuranın kopya çektiğine dair bir kanıt bulunmadığı, adayın yalnızca yüksek puan almasının şüphe yaratmaya yeterli olmadığı, somut bir tespit olmadan sınavın iptal edilmesinin veya eşdeğer sınav uygulamasının eğitim hakkını ihlal ettiği ifade edilmiştir.⁴³

Bu kararların ortak yönü, ÖSYM'nin somut bir bulgu ortaya koymadan yalnızca puan artışını olağan dışılık kabul etmesidir. Oysa burada olağan dışılık iddiasının hukuken geçerli sayılabilmesi, yalnızca istatistiksel sonuçlara değil; sınav evraklarının incelenmesi, kamera kayıtlarının değerlendirilmesi veya dijital verilere yönelik teknik analizlerin yapılması gibi somut, objektif ve doğrulanabilir bulgulara dayanmasını gerektirir. Sınav sonuçlarındaki artışın tek başına olağan dışı bulgu sayılması, somut delil gerekliliğini işlevsiz hâle getirme riskini taşımaktadır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararında da sınavdan iyi sonuç alınmasının tek başına sınavın iptali için gerekçe oluşturamayacağı ve somut bir tespit bulunmaksızın adayın eşdeğer sınava çağırılmasının hukuka uygun olmadığı açıkça belirtilmiştir.

⁴² Danıştay 8. Daire, 28.9.2021, E. 2021/4596, K. 2021/4144, <https://www.lexpera.com.tr/>

Aynı yönde karşı oy için bakınız Danıştay 8. Daire, 3.6.2022, E. 2022/3441 K. 2022/3813, <https://kazanci.com.tr/>, 26.11.2025.

⁴³ AİHM, B.N.60856/00.

Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, idarenin geçmiş yıllara ilişkin sınav güvenliği işlemlerinde ancak “ciddi, nesnel ve doğrulanabilir” delillerle hareket etmesi gerektiğini birçok kararında vurgulamaktadır. Mahkemeye göre “somut başvuruda olduğu gibi unvan kaybına yol açabilecek nitelikte ağır sonuçları olabilecek olağan dışı durum tespiti-ne yönelik değerlendirmelerde, bu tespite yönlendiren her bir bulgunun ayrı ayrı irdelenmesi gerektiği, tek başına yeterliliği olmayan birden çok bulgunun bir bütün olarak değerlendirilmesinin varsayıma dayalı bir yoruma imkân sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.”⁴⁴

Somut olayda idare, başvuruçulardan M... G... yönünden herhangi bir somut delil ortaya koyamamış; B... Ö... bakımından ise ileri sürülen cevap benzerliği iddiasının teknik niteliği ve güvenilirliğine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Anayasa Mahkemesinin benimsediği standart çerçevesinde bu durum delilin hem objektif niteliğini hem de doğrulanabilirlik koşulunu karşılamamaktadır.

Bu nedenle idarenin ileri sürdüğü maddi olgular hukuken meşru bir şüphe oluşturacak nitelikte değildir. Başvuruçuların eş değer sınav çağrılmasını haklılaştıracak somut, güvenilir ve nesnel bir delil ortaya konulmadığından, tesis edilen işlemin maddi ve hukuki temellerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

SONUÇ DEĞERLENDİRMELERİ

Bu çalışma, Anayasa Mahkemesi’nin 2022/77281 sayılı kararını geriye dönük sınav incelemeleri bağlamında değerlendirmiş; kararın özellikle hukuki güvenlik, ölçülülük, iyi yönetim ve somut delil gerekliliği ilkeleri bakımından nasıl bir çerçeve çizdiğini ortaya koymuştur. Mahkeme, uzun yıllar sonra yapılan sınav incelemelerine dayanılarak unvan kaybı gibi ağır sonuçlar doğurulabilmesi için salt puan farkının veya açıklanmayan teknik bulguların yeterli olmadığını vurgulamış; idarenin bu tür müdahalelerde ancak somut, doğrulanabilir ve güçlü delillerle hareket edebileceğini açıkça belirtmiştir.

Kararda öne çıkan noktalardan biri, geriye dönük işlemlerde delil standardının yükseltilmesi gerektiğine ilişkin değerlendirmedir. Bu

⁴⁴ AYM. B. N. 2018/35325.

yaklaşım hem bireyin temel haklarını koruyan hem de idari işlemlerin istikrarını gözetten bir denge arayışına işaret etmektedir. Nitekim yalnızca istatistiksel farklara dayanarak ağır sonuçlar doğuracak işlemler tesis edilmesi, hukuk devleti ilkesinin öngörülebilirlik ve güvenilirlik boyutlarıyla bağdaşmamaktadır.

Çalışma, literatürde sınav güvenliği, olağan dışı bulguların değerlendirilmesi ve delil standardı tartışmalarının çoğunlukla parçalı biçimde ele alındığını tespit ederek Anayasa Mahkemesi'nin yaklaşımını bütüncül bir çerçeve içerisinde değerlendirmiştir. Bu yönüyle karar, sınav hukuku bakımından idarenin geriye dönük incelemelerde uyması gereken delil standardının daha açık şekilde somutlaştırılmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca AYM, Danıştay ve AİHM içtihatlarının birlikte ele alınması, sınav işlemlerindeki anayasal güvencelerin uygulamaya aktarılması açısından normatif bir değerlendirme modeli ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, kararın idare açısından hem sınav güvenliği politikalarının geliştirilmesi hem de geriye dönük sınav işlemlerinde daha şeffaf, ölçülü ve temellendirilmiş bir yaklaşım benimsenmesi bakımından yol gösterici bir nitelik taşıdığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi'nin kararı hem idari uygulamalara hem de sınav hukuku alanındaki akademik tartışmalara önemli bir katkı sağlamaktadır.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

Akıylmaz, Bahtiyar ve Murat Sezginer ve Cemil Kaya. Türk İdare Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

- Altundiş, Mehmet. "Hukuki Güvenlik İlkesi". *Yasama Dergisi* 10, (2008), 60-94.
- Bingöl, Bilge. "Sınav Hukukunun Kuramsal Temelleri." In *Çocuk Hakları-Eğitim Hukuku-Vatandaşlık Eğitimi: Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan*, edited by Pinar Taşkın and Yasemin Karaman Kepenekçi, 418-432. Ankara: Pegem Yayınları, 2018.
- Boz, Selman Sacit ve Cihat Yurdaer ve Yunur Eraslan. "İdare Hukuku Boyutuyla İyi Yönetişim İlkesi: İyi İdare". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27/3(2019): 497-532.
- Çaptuğ, Mehpare. "Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi". *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* 17 (2021): 133-160.
- Çağlayan, Ramazan. "Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Eşdeğer Sınava Çağırma Yetkisi Üzerine Mülâhazalar". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27/3 (2023), 193-228.
- Ekeryılmaz, Şebnem ve Temel Gürdal "Hukuki Güvenlik İlkesi ve Unsurları Üzerine Bir İnceleme". *Kapanaltı Dergisi* 4 (2023): 1-11.
- Erdem, Jülide Gül. "Ölçülülük ilkesinin idarenin takdir yetkisinin kullanımındaki yeri". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 62/4 (2013): 971-1006.
- Göçgün, Muhammed. "Geriye Yürümezlik İlkesi Bakımından Olağan Dışı Bulguya Rastlanması Nedeniyle ÖSYM Tarafından Sınavın Geçersiz Sayılması". *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23/1, (2024): 183-230.
- Göçgün, Muhammed, İdari İşlemin Konu Unsuru, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Gözler, Kemal ve Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, Bursa: EkinYayınevi, 2024.
- Kalabalık, Halil. İdare Hukuku Dersleri Cilt: II. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Oğurlu, Yücel. İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2003.
- Oğurlu, Yücel. "AİHM Kararları ve Türk İdare Hukukunda Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Bir Yargısal Denetim Ölçütü Olarak Ölçülülük İlkesi"., Prof. Dr. Turhan Tûfan Yüce'ye Armağan (2001): 485-522.

İnternet Kaynağı

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 30.11.2025)

Yargı Kararları

Anayasa Mahkemesi. K.2013/65 (22.5.2013).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>

- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K. 2015/107 (25.11.2015).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K.2015/118 (23.12.2015).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı. B.N.2014/5702 (12.7.2016).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K. 2016/9 (10.2.2016).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K. 2017/76 (15.3.2017).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı.K. 2017/117 (12.7.2017).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Kararı. B. N. 2017/31619 (23.7.2020).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm Kararı. B.N. 2018/33873 (20.10.2020).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı. B. N. 2017/38317 (13.1.2021).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Kararı. K.2023/203 (30.11.2023).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi Kararı. K.2023/126 (13.07.2023).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi Kararı. B.N. 2018/35325 (12.07.2023).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Kararı. K.2023/124 (13.07.2023).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı. B.N. 2018/16871 (18.10.2023).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi 1. Bölüm Kararı. B.N. 2019/6744 (1.11.2023).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K.2024/183 (5.11. 2024).
<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu Kararı. B.N. 2020/2697 (12.12.2024).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>

- Anayasa Mahkemesi Genel Kurul Kararı. K. 2024/230 (25.12.2024).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>.
- Anayasa Mahkemesi 2. Bölüm Kararı. B.N. 2022/77281 (28.5.2025).
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı.B.N.60856/00. (7.02.2006).
<https://hudoc.echr.coe.int> .
- Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı. K. 1952/244 (26.9.1952).
<https://www.lexpera.com.tr/>.
- Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı. K.1973/14 (22.12.1973).
<https://kazanci.com.tr/>
- Danıştay 5. Daire. K.1997/2030 (09.10.1997). <https://kazanci.com.tr/>
- Danıştay 8. Daire. K. 2020/1988 (14.4.2020). <https://www.lexpera.com.tr/>.
- Danıştay 8. Daire. K. 2021/4144 (28.9.2021). <https://www.lexpera.com.tr/>.
- Danıştay 8. Daire. K. 2022/3813 (3.6.2022) <https://kazanci.com.tr/> .
- Danıştay 8. Daire. K. 2023/7192 (13.12.2023). <https://www.lexpera.com.tr/>.
- Danıştay Kararı - 8. D., E. 2019/9051 K. 2019/10832 T. 27.11.2019)
<https://www.lexpera.com.tr/>